

KÁRPÁTALJAI KULTÚRKRÓNIKA

2014. FEBRUÁR – 2014. MÁRCIUS

ELISMERÉSEK

* **Trill Zsolt**, a kárpátaljai származású Jászai Mari-díjas színművész, érdemes művész március 15-e, nemzeti ünnepünk alkalmából a Szépművészeti Múzeumban *Magyarország Kiváló Művésze díjat* vehetett át **Balog Zoltántól**, az emberi erőforrások miniszterétől.

* Nemzeti ünnepünk alkalmából állami kitüntetéseket adtak át március 15-én Ungváron, Magyarország Ungvári Főkonzulátusán. *Magyar Ezüst Érdemkeresztet* vehetett át **Dumin Jarosláv**, Rahó polgármestere, **dr. Zoltai László**, a TIG Nonprofit Kft. műszaki főmérnöke, **Lajos Mihály**, a Kárpátalja hetilap újságírója. *Magyar Arany Érdemkeresztet* díjazták **Sóbányi Imre** nyugdíjast, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség Etikai Bizottságának tagját, valamint **Gyórfy István** nyugalmazott fizikatanárt. A *Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével* tüntették ki **Riskó Görgy** festőművészt, grafikusot, a Kárpátaljai Magyar Kép-

ző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának alelnökét, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség kulturális titkárát, a Kárpátalja c. hetilap megbízott főszerkesztőjét.

* Főkonzulátusi *Sajtódíjban* részesült **K. Debreceni Mihály** újságíró, továbbá a *Pulzus Rádió* és a *Karpatszkij Objektív* szerkesztősege.

* **Kocsis Julianna**, a Kárpátalja.ma munkatársa vehette át 2014-ben a Kárpátaljai Református Egyház *Komjáthy Benedek-sajtódíját*.

* **Katkó László**, a nagydobronyi Irgalmas Szamaritánus Gyermekotthon vezetője kapta a *Dizseri Tamás Emlékplakettet*. A tizedik alkalommal átadott díj Melocco Miklós szobrászművész munkája, s az irgalmas szamaritánust ábrázolja. A budapesti eseményen **Balog Zoltán** emberierőforrás-miniszter arra hívta fel a figyelmet, hogy a kárpátaljaiak példát mutatnak a romamisszióban, az elesettek iránti gondoskodásban és az iskolák fenntartásában.

*A Független Újságírók Szövetsége „Nemzeti Újságíráért” kitüntetést adományozott **Dupka György-**

nek, aki lelkiismeretes munkával segítette, segíti a nemzeti újságírást és a FUSZ munkáját.

ESEMÉNYNAPTÁR

FEBRUÁR

* A Boksay József Kárpátalja Megyei Szépművészeti Múzeumban rendezett kiállításon bemutatták a kárpátaljai *Huculföld festőművészei* című művészeti albumot, amely 2013 júliusában jelent meg Lembergben. A 120 oldalas összeállítás 37 huculföldi születésű festőművész életéről és műveiről szól.

* **Kelvin Jones** zeneszerző, zongorista koncertjére került sor Ungváron a Kárpátaljai Megyei Filharmonióban.

* Az ungvári „Uzshorod” Galériában megnyílt **Babinec Joszip** festőművész kiállítása.

* A pedagógusként és sportolóként is ismertté vált híres ugocsai festőművészre, Kutlán Istvánra emlékeztek Nagyszőlősen, születésének 120. évfordulója alkalmából. A Nagyszőlősi Központi Könyvtár olvasótermében megrendezett emlékkonferencián a művész unokája, **Hudák Elvira** helytörténész osztotta meg emlékeit nagyapja életútjáról.

* Népzenei és néptánc mesterképzés indult **Pál István Szalonna**, a Ma-

gyar Állami Népi Együttes vezetője, **Pál Eszter** népdalénekes kezdeményezésére a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolában. A budapesti Hagymányok Háza által felvállalt és támogatott foglalkozásokra havi egy alkalommal került sor öt hónapon keresztül.

* A Fiatal Írók Szövetsége *Tiéd a trauma, a hatalom, és a dicsőség* címmel közép-kelet-európai találkozót és felolvasást rendezett Budapesten. Fiatal szerb, bosnyák, román, horvát, cseh, lengyel, magyarországi és határon túli magyar írók, költők, gondolkodók osztották meg tapasztalataikat egymással és a közönséggel a kisebbség és többség viszonyáról, a hatalmi és egyéni diskurzusok egymásnak feszüléséről. Kárpátaljáról **Csordás László** irodalomkritikus vett részt a rendezvényen.

* A Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület februárban Tégláson, Gállocsban, Palágykomorócon, Barcaszón is folytatta a táncmozgalmat az ungvári Csipkés Együttes közreműködésével: **Molnár István** (hegedű, ének), **Jurisinec Martin** (harmonika), **Galgóczy Martin** (hegedű, ének), **Ignác Krisztián** (nagybőgő, ének), **Várad Enikő** és **Jakab István** néptáncosok, **Varga Katalin** népdalénekes.

* A Rákóczi Szövetség Vári II. Rákóczi Ferenc Középiszkolai Alapszervezetének tagjai, köztük **Gálfi Dezső** magyartanár szervezésében, a

nemzeti összetartozást is szimbolizáló, színvonalas programban vettek részt és Móricz Zsigmond felolvasó-maratonot tartottak a Mezővári Középiskolában. A karácsfalvai Sztójka Sándor Görögkatolikus Líceum is csatlakozott a Móricz Zsigmond felolvasó-marathonhoz.

* Beregszász, Budapest és Alsószinevér után Ungváron is megtekinthető a *Látható kétnyelvűség: nyelvpolitika képekben* című kiállítás, amelynek anyaga március végéig látogatható az Ungvári Nemzeti Egyetem Magyar Tannyelvű Humán- és Természettudományi Karán. A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Hodinka Antal Intézete által összeállított anyag a XX. század elejétől máig mutatja be harminc nagy méretű poszter révén azt, hogyan jelentek meg az egyes történelmi korszakokban a mai Kárpátalja területén használatos nyelvek a nyilvános térben.

* Munkácsy Mihály emléke előtt tisztelegve rendezték meg a fiatal művészeket bemutató tárlatot a Munkácsy Városi Képtalárban, ahol tíz művész 45 alkotását tekinthették meg a látogatók.

* **Habda Vladyslav** festőművész munkáiból nyílt kiállítás a Boksay József Kárpátaljai Megyei Szépművészeti Múzeumban.

* A Kárpátaljai Magyar Kulturális Intézet (KMMI) udvarában ke-

rült felavatásra Munkácsy Mihály mellszobra (alkotója a beregszászi fiatal szobrász, **Szilágyi Sándor**). Az avatóünnepség résztvevőit **Zubánics László**, a KMMI elnöke üdvözölte. Avató beszédet **Mányi István** beregszászi konzul tartott. A szobrot az alkotó, **Szilágyi Sándor** és **Mányi István** konzul leplezte le.

* Megtartotta soros ülését a KMMI mellett működő irodalmi műhely, amely a pályakezdő írók, költők munkáját hivatott segíteni. A megbeszélés mostani témája a pályakezdés és a dilettantizmus közötti különbség volt. A több mint 4 órás ülés munkájában részt vettek az Együtt című lap szerzői, szerkesztői, köztük **Vári Fábrián László**, a Magyar Írószövetség kárpátaljai írócsoportjának elnöke, a Magyar Művészeti Akadémia tagja.

* A gáti középiskolában Kovács Vilmos emléknapot tartottak, ennek keretében megszervezték a Kovács Vilmos szavalóversenyt. A versenyre összesen 58 fiatal versmondó jelentkezett. A rendezvényt **Román Erika**, a Gáti Kovács Vilmos Középiskola igazgatója nyitotta meg. Az eredményhirdetés után a résztvevők megkoszorúzták Kovács Vilmos emléktábláját.

* **Marosi István** görögkatolikus lelkész, a Görögkör vezetője szervezésében lezajlott az I. Keresztény Tudományos Diákköri Konferencia. A

résztevőket **Tóth István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja, valamint **Cserniczkó István**, a Rákóczi-főiskola rektorhelyettese köszöntötte. Az előadásokat egy hatagú zsűri értékelte. A harmadik helyezett, **Bujdosó János** a Vörös Zászló kerületi lap (jelenleg Beregi Hírlap) tükrében vizsgálta a vallás és az egyház szerepét. A második helyen **Fodor Krisztina** végzett, előadásában a beregi egyházmegye oktatásügyi helyzetével foglalkozott. A legmagasabb pontszámot **Jakab Annamária** érte el, aki egy búcsúi asszony élettörténetében vizsgálta a vallás jelentőségét. **Bidzilija Vivien** a Beregszászi Görögkatolikus Esperesi Kerület esperesének különdíjában részesült Az ima gyógyító ereje című előadásáért.

MÁRCIUS

* A Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház nézői egy új, szokványosnak semmiképp nem nevezhető darabot ismerhettek meg a kedvelt művészeik előadásában. Az *Öngyilkosok klubja* című groteszk színmű szerzője és rendezője **Olt Tamás**. A darab látványos mozgásvilágát **Fehérvári Péter** koreográfus álmodta meg.

* Újra magyar elnök-helyettese van a megyei tanácsnak **Brenzovics László** képviselő személyében, A KMKSZ alelnökét 67 szavazattal választották meg.

* A Péterfalvai Művészeti Iskolában került sor **Kokas Erzsébet** népdalénekes tanítványainak, a Napsugár Hagyományörző Gyermekcsoport ifjú énekeseinek osztálykoncertjére, amelyen a fiatal tehetségek egyénileg és csapatban is megmutathatták, milyen hang rejtőzik torkukban.

* A Nagyberegi tájházban élő történelemórával egybekötött bemutatót és kézműves foglalkozást tartottak a hétvégén.

* **dr. Tóth Mihály** szerint a készülő új ukrán nyelvtörvény a mostani helyzethez képest jelentősen szűkítené a kárpátaljai magyarság nyelvhasználati jogait. A Kijevben élő kisebbségjogi szakértő egyúttal bejelentette, hamarosan a parlamenti kodifikáló bizottság és a nyilvánosság elé tárja saját nyelvtörvénytervezetét.

* **Valerij Luncsenko**, Kárpátalja nemrég kinevezett kormányzója az ungvári sajtótájékoztaton az újságíróknak közölte, hogy anyja magyar nemzetiségű. Ez garancia arra is, hogy a Kárpátalját belakó nemzetiségek békésen éljenek egymás mellett, és ezt a kérdést frekventáltan fogja kezelni, hogy Kárpátalján nem alakulhat ki a Krímhez hasonló szituáció.

* A munkácsi Német Kultúra Házánál emléktáblát avattak **Schönborn-Buchheim** gróf tiszteletére. A hivatalos megnyitón jelen volt **Lengyel Zoltán**, Munkács polgármestere valamint helyettese, **Nuszer Ernő** is.

Közreműködött a Német Ház Éneklő Szívek ifjúsági kórus lánykórusa és koreográfiai növendék-csoportja.

* Tarasz Sevcsenko születésének 200. évfordulóját méltatta a beregszászi főiskola Filológia Tanszékének Ukrán Tanszéki Csoportja.

* Beregszászban pénteki napon tartotta meg a március 15-i központi rendezvényét az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség és a Beregszászi polgármesteri Hivatal. Petőfi szobránál **Zubánics László**, az UMDSZ Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanácsának elnöke és **Babják Zoltán**, Beregszász polgármestere mondtak ünnepi beszédet. Az ünnepség résztvevőit **Tóth István** beregszászi főkonzul is köszöntötte, majd a Beregszászi 4. Számú Kosuth Lajos Középiskola tanulói szavaltak alkalomhoz illő verseket. Míg a jelenlévők elhelyezték koszorúikat, a Beregvidéki Petőfi Sándor Nyugdíjas Egyesület énekkara énekelt. A megemlékezés a Szózat elnevelésével ért véget.

* A XV. Nemzeti dal-mondó versenyre került sor az ungvári Dayka Gábor Középiskolában a tanintézet és a MÉKK szervezésében.

* Beregszászban ökumenikus istentisztelettel emlékeztek meg a márciusi hősökről. Beszédet mondott **Maksai Attila** lelkipásztor. Az istentisztelet után az egybegyűltek megkoszorúzták Petőfi Sándor szobrát.

Felszólalt *Mélykúti Ferenc*, Magyarország Beregszászi Konzulátusának vezetőkonzulja, **Brenzovics László**, a KMKSZ alelnöke, **Répás Zsuzsanna**, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetpolitikai Államtitkárságának nemzetpolitikáért felelős helyettes államtitkára.

* Nemzeti ünnepünk méltatásának Ugocsában is nagy hagyományai vannak, hiszen egykori főispánja, Perényi Zsigmond, ugyancsak egyik mártírja az 1848-49-es szabadságharcnak. '48 szellemének jegyében a nevét viselő Nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskola nagytermében emlékeztek a szabadságharc hőseire. A rendezvényen **Tóth István**, Magyarország Beregszászi Konzulátusának főkonzulja tolmácsolta Orbán Viktor miniszterelnök üzenetét.

* Kisgejőcön is megemlékezésre került sor, ahol többek között fellépett a Gyöngykalásis együttes, valamint a Kikelet énekkar.

* Békés március 15-iki ünneplésre szólították Kárpátalja lakosságát a megye ukrán szervezetei, hangoztatva, hogy mind az ukránoknak, mind a magyaroknak elvitathatatlan joguk van Kárpát-Ukrajna kikiáltása 75., valamint az 1848-49-es forradalom és szabadságharc 166. évfordulójának méltóságteljes méltatására.

* A Beregszászért Alapítvány kezdeményezésére Beregszászban, a római katolikus temetőben felavatták

annak a 17 honvédnek az emlékoszlopát, akik a beregszászi felekezeti temetőben nyugosszák örök álmait, azonban sírjuk nem maradt fenn. Avatóbeszédet **Dalmay Árpád**, az alapítvány elnöke, történelmi emlékeztetőt **Zubánics László** történész tartott. Majd **Bozsik Béla** beregszászi konzul szólt az egybegyűltekhez. Az emlékoszlopot **Babják Zoltán**, Beregszász polgármestere leplezte le, majd **Michels Antal** római katolikus plébános megáldotta azt.

* Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc 166. évfordulóját méltatták Ungváron a Petőfi szobornál a KMKSZ szervezésében. *„Magyarországnak az egész ukrajnai konfliktusban a kárpátaljai magyarok biztonsága számít leginkább, a kárpátaljai magyarság mindig számíthat a magyar kormányra, amely mindig mögötte áll”* - jelentette ki **Répás Zsuzsanna** nemzetpolitikai helyettes-államtitkár a megemlékezésen. **Báyer Mihály** kijeji magyar nagykövet felolvasta **Orbán Viktor** miniszterelnök levelét. Mások mellett ünnepi beszédet tartott **Dupka György**, a MÉKK elnöke, **Kovács Miklós**, a KMKSZ elnöke, **Héder János** ungvári tiszteletes, a Kárpátaljai Református Egyház főjegyzője. Magyarország ungvári főkonzulátusán Répás Zsuzsanna állami kitüntetések ad át kárpátaljai magyar közéleti személyiségeknek. Kárpátalján a március 15-i ünnepségek még

pénteken elkezdődtek, szombaton számos településen - Ungváron kívül Beregszászon, Munkácson, Nagyszőlősen, Tiszabökényben, Técsőn – volt megemlékezés.

* Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc 166. évfordulóját méltatta a Magyarok Kijeji Egyesülete. Szervezésükben református istentiszteletet tartottak a kijeji Szt. Katalin evangélikus templomban. Koszorúzással egybekötött ünnepi megemlékezésen vettek részt a kijeji Petőfi-szobornál.

* „Átal mennék én a Tiszán...” népdaléneklési verseny a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolában. A verseny célja: lehetővé tenni a magyar anyanyelvű gyerekek számára, hogy felmérjék énektudásukat, megismerkedjenek a különböző tájegységek népdaléneklési kultúrájával és a magyar autentikus népzenevel.

* Rákóczi-napokat szerveztek a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán.

* Forrai Sándor Rovásírásversenyt szerveztek a Munkácsi Szent István Líceumban.

* Negyedszer került sor a múlt év elején megjelent *Szárnypróba* című antológia szerzőinek és az azóta jelentkező alkotóknak a találkozására Beregszászban, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetben. A műhelybeszélgetés-sorozat mostani találkozásán

a fiatal irodalmárok Weöres Sándor *A vers születése* című műve alapján folytattak irodalmi diskurzust.

* A Beregszászi Római Katolikus Egyházközség a templom körüli egyhektáros területen egy Katolikus Közösségi Központot tervez létrehozni, melyet szeretnének egykori plébánosunkról, a mártírhalált halt Pásztor Ferencről elnevezni.

ÚJ KÖNYVEK

MEGJELENT

Szépasszony dombja. Kárpátaljai történeti és helyi mondák. Összeállította: Dupka György és Zubánics László. A kiadvány megjelenését a Bethlen Gábor Alap (BGA) támogatja. Kárpátaljai Magyar Könyvek 227. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2014. 240 old. Tárolt változat: http://www.kmmi.org.ua/books?menu_id=9&submenu_id=29&book_id=444

MEGJELENÉS ALATT

Bartha Gusztáv: *A gabonafarkas legendája*. Válogatott novellák, 1988-2012. Illusztrációk: Matl Péter. A kiadvány megjelenését a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatja. Kárpátaljai Magyar Könyvek 228. Ungvár-Budapest, Intermix Kiadó, 2014.

ELŐKÉSZÜLETBEN:

Dupka György: *A szovjet hatóság megtorló tevékenysége Kárpátalján 1944-1991 között*. (történelmi szociográfiai hatásvizsgálat levéltári források, dokumentumok alapján). Történelmi szociográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014. Kiadását a Nemzeti Kulturális Alap támogatja.

Csordás László: *A szétszóródás árnyékában*. (Tanulmányok, esszék, kritikák). Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014. Kiadását a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatja.

Ferenczi Tihamér: *A magánytempomában*. Versek. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014. Kiadását a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatja.

Nagy Zoltán Mihály: *Ünnep Szodomában*. Regény. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014. Kiadását a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatja.

Dupka György: *Népiártás Kárpátalján*. Elhurcolt magyarok, németek és más népek sorsa. Történelmi szociográfia. Kárpátaljai Magyar Könyvek. Intermix Kiadó, Ungvár-Budapest, 2014. Kiadását a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatja.

Összeállította: Dupka György